

Naujienu Antroji Dalis

NR. 748

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

Dr. M. ANYSAS

Barbora Radvilaitė

KANČIOS DĖL KARŪNOS

(Tęsinys)

Prie šių liudininkų klebonas sujungė porą, karalių Zygimantą Augustą ir gražiąją Barbora Radvilaitę - Goštautienę amžiniais, neišskiriamais moterystės ryšiais.

Pasiliko amžina paslaptis, ar šios slaptos vedybos buvo suruoštos brolių Radvilų vienu ar su karaliaus žinia. Apie tai niekuomet nieko nebuvo užrašyta ir niekas apie tai nepareiškė savo nuomonės. Bet reikia manyti, kad tai buvo padaryta su karaliaus žinia ir sutikimu, jam nenorint pertraukti meilės ryšių su Barbora.

Didelė paslaptis turėjo apglobti šį įvykį. Tai buvo reikalinga dėl tolimesnių pasėkmingų žygių šias jungtuves oficialiai pripažinti. Todėl jaunoji karaliaus žmona ir toliau paliko gyventi kartu su motina Radvilų rūmuose. Ir niekas jiems nebetrukė pasimatyti, nes išoriniai viskas buvo laikoma paslaptyste.

Bet tik keletą mėnesių jaunoji pora galėjo šia laime ir savo meile džiaugtis.

Lapkričio mėnesį karalius turėjo skubiai vykti į Krokuvą, kad tenai iš savo šeimos ir iš Petrikuvoje susirinkusio seimo gautų pripažinimą savo vedybų. Jis tenai vyko su dideliu džiaugsmu, bet kartu rūpinosi, kad Barbora būtų saugiai apgyvendinta. Jam atrodė, kad Radvilų rūmai Vilniuje gali būti nepilnai saugūs, kai paaiškės, kad Barbora yra jo žmona. Jis bijojo, kad pasipriešinus jo šeimai ir pačiam seimui, gali būti pasikėsinimų ir į jos asmenį.

Karalius manė, kad saugumo sumetimais būtų geriau jo žmoną apgyvendinti Radvilams priklausančiuose Dubingių rūmuose, septynias mylias nuo Vilniaus. Ten ji turėjo gyventi neribotą laiką, saugojama savo brolio Mykolo Rudojo ir storastos Stanislovo Dovainos. Beveik tuo pačiu metu, lapkričio mėn. 15 d. iš Vilniaus išvažiavo daug karietų priešingomis pusėmis: karalius į Lenkiją, o jo jaunoji žmona į vienišus Dubingius.

Dubingiai

Dubingių rūmai stovėjo ant gana aukšto kalnelio, viduje plataus slėnio, kuris tolimoje pasikėlė į miškais apaugusius kalnelius. Iš kelių pusių rūmai buvo apsupti ežero vandenų. Slėnyje buvo pievos ir dirbami laukai. Iš rūmų langų buvo puikus reginys į ežero vandenį, į žaliuojančias pievas bei laukus ir toliau į miškus.

Esant blogiems rudens keliams, Barbora važiavo į Dubingius ne 7 bet 16 valandų, nuo ryto ligi vėlybos nakties. Ji buvo visai išvarginta fiziniai, o ypatingai dvasiniai, nes nežinojo, kaip ilgai ji turėsianti ten laukti.

Įvažiavus į Dubingius, jos ausį džiugino jos artimųjų giminių sveikinimai: "Maloningoji karaliene", ko ji dar nebuvo girdėjusi iš svetimų lūpų Vilniuje.

Dubingiuose Barbora jautėsi vieniša. Žiūrėdama pro rūmų langus, ji nebematė apylinkės grožio, nes jau buvo vėlybas ruduo, visa gamta buvo pilka ir paniurusi. Jaunąją karalienę čia slaugė jos motina ir viską žinąs Dovaina veikė ir kaip jos gydytojas. Jis jau iš seniau turėjo daug mediciniškų žinių, ir todėl karalius jį išsiuntė į Dubingius.

Jaunoji karalienė toje niūrioje aplinkumoje jautėsi apleista, savųjų ir savo mylimojo vyro. Ji nežinojo, kaip ilgai jai teks laukti ir kaip išsivystys jos vyro vedamoji jų vedybų pripažinimo byla. Protarpiais ji gaudavo verksmo priepuolių, kurie kartais būdavę tokie stiprūs, kad Dovaina prie jos buvo šaukiamas ir nakties metu. Apie tai yra žinių iš jo karaliui Zygimantui Augustui rašyto laiško, kuriame jis pažymi, kad jis dar nėra matęs savo gyvenime žmonos, kuri galėtų mylėti savo vyrą taip, kaip jos didenybė karalienė myli savo maloningą poną ir vyrą.

Ši slopinanti tyluma Dubingiuose buvo kartais pertraukta karaliaus laišku. Rašė jis jai dažnai, ypatingai savo kelionės pradžioje. Vėliau, kaip jis dalyvavo Petrikuvoje seime, jis jai rašė rečiau, nes turėjo daug rūpintis seimo reikalais ir stengtis rasti sau palankumo tarp seimo atstovų, valstybinių pareigūnų ir dvariškių.

Kad sutrumpintų laiką ir sumažintų sau liūdesį, karalienė linko į pamaldumą. Tuomet ji nuėmė brangius rūbus ir rengdavosi labai kukliai. Storasta Dovaina karaliui apie tai pranešė, jog — ji apsvilkusi bernardinų aprėdu.

Dar prieš auštant, ji atsikeldavo ir eidavo į netolimą ant kalnelio esančią bažnyčią, kur ji meldavosi už karalių ir už save. Iš mišų grįždama ji savo rankomis apdovanodavo elgetas, kurie nežinodavo iš kokių rankų jie dovanas priima.

Dabar, belaukiant savo vedybų bylos sprendimo, Barbora

(Nukelta į 3 psl.)

Puikus žiurės Amerikos mišku ir amžinu sniegu dengtu viršukalnių vaizdas.

S. NĖRIES LYRIKA IR LIAUDIES DAINA

Lietuvos TSR rašytojų sąjungos organe pereinę metų "Perгалės" Nr. 11 buvo įdėtas kultūringas, rimtai parašytas su mažesne okupantui duokle bei kompartijos reklama Donato Saukos str. "Subtili lyrika ir liaudies daina" 60-osiomis Salomėjos Nėries gimimo metinėms.

Nebus per daug apie Salomėją Nėrį rašyta, jei mes ją prisiminę, kai kurias iš to straipsnio vietas čia ištiesai įdėsime.

Galima sutikti ar nesutikti kas ten parašyta, bet parašyta rimtai, ir kas Salomėjos Nėries kūryba ir jos asmenybe įdomiausias, verta žinoti.

Štai autoriaus pasisakymas apie tautosaką ir Salomėjos Nėries kūrybai liaudies dainos įtaką:

"Literatūra daug kuo skolinga tautosakai. Ji — literatūros lopšys ir jos plėtotės atrama. Tautosakoje glūdinčios išminties ir fantastikos semiasi didžiųjų pasaulio praeities ir dabarties menininkų kūryba. Bet ką gi joje randa lyrika, kurioje, pasak V. Bielinskio, vidinis poeto gyvenimas realizuoja savyje visą išorinį pasaulį! Kas bendra tarp subjektyvaus poeto išgyvenimo ir tautosakos kolektyvinės, tradicinės prigimties?"

Salomėjos Nėries lyrika rado pastovų sąsąskambį su liaudies dainos melodija, ir be dainos ji netektų daug žavesio. Šita S. Nėries talento pusė neturėtų tiek objektyvios reikšmės, jeigu nesisietų su kai kuriomis bendromis lietuvių literatūros raidos tendencijomis ir tradicijomis.

Santykiuose su tautosaka lietuvių literatūra nebuvo ir šandien gal dar nėra visai savarakiška. Jos galtiniais naudojosi daugiau, negu kuriais kitais, emė ją betarpiškai, "iš pirmųjų rankų", derindama tautosakos estetinį idealą su savuoju, ir nekūrė iš jos naujo, visai originalaus meninio pasaulio. Centrinę vietą tautosakinėse ištakose pastoviai užėmė daina, tartum sukauptą savy visą savaimingą tautosakos prigimtį. Tai grau-

džiai svajinga, minorinės melodijos lyrinė daina.

"Pirmųjų S. Nėries rinkinių eilės buvo jaunatviškai nuoširdžios, melodingos, bet anaipol ne paprastos. Jos žėrė išbulintose poezijos formos burtus. Lengvas, grakštus, nuotaika alsuojantis S. Nėries eilėraštis skambėjo be patetikos ir emociinio įtempimo, be grubaus jausmingumo, visas pasiduodamas pirmam betarpiškam suvokimui ir įspūdžiui. Nerūpestingiausiame jaunystės džiugesyje jis įspėdavo kažkokią neatskleistą prasmingą akimirką ir iš karto, tiesiog, be minties subrandinimo, virsdavo įsimenančia muzikine melodija, gyvu lyriiniu pulsavimu. Paskui pasunkėjęs sudėtingu gyvenimišku turiniu, S. Nėries eilėraštis jau tapo tuo poetiniu minties kristalu, kurio atošvaistos žėri nepaprastu ryškumu, kuris visa savo visuma — nuotaika, skambesiu, plastiniu vaizdu — tiek daug pasako, jog — tas stebinantis poezijos talpumas! — pauzės taškutis po jo virsta ilgu daugtaškiu.

S. Nėries takas į tautosaką

Straipsnio autorius sako;

"Jeiti į tautosakos stichiją poetėi iš karto parankesnė buvo epinio pasakojimo forma, paslepanti autoriaus individualybę po objektyviai įvykių tėkme. Gražiausi tautosakiniai S. Nėries ikikariniai kūriniai — pasakos. Tai dar 1937 m. pradėta rašyti "Eglė žalčių karalienė" ir, atrodo (sekančios poėtos pastaba), tais pačiais metais datuotina "Našlaitė". Laisviau, romantiškiau traktuojama liaudies sakmės motyvus "Laumės dovanos". Meniškausioje iš jų — pasakoje apie Eglę — fabulos metmenys ataudžiamos reikšmingu, dabartiškai jaudinančiu turiniu, nušviečiamos aukšto moralinio idealo, o kiekvienas epizodas tiek kupinas nuotaikos ir poetinės šilumos, jog "Eglė žalčių karalienė" ir šandien lieka nepralenkiamas šios rūšies

kūrinys lietuvių literatūroje, naiviai nuoširdus ir paprastas kaip visa liaudies kūryba, teisingas ir žmogiškas kaip tikras didelis menas. Epiniai įvykio tēkmės, siužeto rėmai, apibrėžiami pasakos tradicijos, poetės sąžiningai ir be vargo išlaikomi, pasakos fantastinė realybė atkurama nepaprastai lengvai, šviesiai ir pridengia poetės subjektybinį lyrinį santykį — lieka tik tai nuotaika, kažkoks skaidrus poetiškas kaip stiprus rišamasis elementas. Tokį žavų pasakišką pasaulį iš siužetinės motyvų mozaikos poetė sukūrė ir trumpame eilėraštyje — „Senelės pasakoje“.

Bet salomėjiškas lyrizmas, išskyrus eilėraščius „Diemedžiu žydėsiu“ ir „Pienė“, kurie daug ką paaikškina vėlesnėje kūryboje, dar mažai paliečiamas tautosakinės įtakos. Negirdėti dainiškos gaidos „Dvidešimtyje sū“, „Mažojeje mano geišoje“, „Einam“. Ne dainos intonacija parašyta „Alyvos“, „Aš nenoriu mirti“, „Mano vaikelis“, „Visur aš ją matau“. Ir aštrus žmogiškas skausmas dėl neatlyginamos socialinės skriaudos, ir gilus visos žmogiškos būties suvokimas, ir nuostabios atieties vizija, šviečiantį pro karo dūmus, — visos esminės minties linijos reiškiamos perdėm individualia lakoniška, išgryninta forma. Folklorinis, dainiškasis elementas beveik nesutinkamas šioje klasiškai aiškioje ir šviesioje ikitarybinės lyrikos dalyje, kur intymus asmeninis pergyvenimas organiškai siejasi su dideliais pasaulio rūpesčiais, socialine tikrovės drama.

Liaudies dainos aidas girdėti kitoje, gana žymioje lyrikos dalyje, kur ryškėja neperžengiama spraga poetės santykiuose su tikrove. Tautosakinį įvaizdį ir elementų panaudojimas siejasi su reikšmingą vietą ikitarybinėje S. Nėries lyrikoje užimančia rudens simbolika (rudens vėtra, vieškelio audros, pamotė vėtra). Ruduo — aplinkos nykumas, vienišumas, alkio ir skurdo šmėkla, apmaudus įkyrumas, koks tikrai gali būti mūsų krašto ruduo. Ruduo — liūdnas, sunkus, maištauti verčias jausmas, kurį kėlė gyvenimas fašistinėje Lietuvoje pačia savo kasdienybe, savo įprastine, banaliausia forma.

Rudeniniai paukščiai drasko
mano širdį.
Rudi vėtrų paukščiai — skundas
alkanų.
„Vėtrų paukščiai“.

Lietūs ir ašaros veidą nupraus
tau,

Pamotė vėtra plaukus suglostys.
„Rudens vieškeliai“.

Apie nemalonų, atšiaurų rudens poetė dainuoja su niūria jėga, su pykčiu ir sielvartu. Šitas stiprus ir tamsus motyvas disonansu išsiskiria įprastinėje minkštoje, šiltoje spalvų gamoje ir išreiškiamas kita, kapota, laužyta frazės struktūra, kitomis, emocionaliai retorinėmis išraiškos priemonėmis, šaltai abstrakčiu žodiniu vaizdu. Po

sunkaus rudens maudulio našta išsprūsta iš krūtinės ne šviesi svajonė, entuziastingas gyvenimo grožio teigimas, kuriuo aluoja apskritai visa S. Nėries lyrika, o prislopintas skundas, neradus atramos, supratimo ir užuojautos, — ir taip atsiranda eilėraštyje iš dainų, raudų ir pasakų pažįstamas vienišos našlaitės simbolis su sąlyginiais jos buties atributais — „šaltu akmenėliu“, „židinio ugnele“, su dainos ar raudos intonacija. Niūri romantika vienoje ir toje pačioje strofoje ar gretimose strofose kontrastuoja su stilizuotu tautosakinio vaizdu. Emocinio ir stilistinio disonanso pagrindu konstruojami kai kurie „Diemedžiu žydėsiu“ „rudeniški“ eilėraščiai ir nemaža „Laukinių obehų“ ciklo dalis, o ryškiausiame ciklo tautosakiniam pavyzdyje — emocionaliai stipriame eilėraštyje „Pienė“ poetinės aistros degimą vis dar pridengia stilizavimo elementai.

Autoriaus duoklė Lietuvos okupantui ir Salomėjos meilė tėvynei Lietuvai:

Tarybiniai metai S. Nėries lyrikai atvėrė visai naujus minties ir polėkio akiračius, savaime natūraliai išsprendami tuos vidinius prieštaravimus, su kuriais buvo anksčiau susidurta. Susidarė palanki idėjinė dvasinė aplinka, šviesiai atsivėrė naujos gyvenimo ir kūrybos perspektyvos. Nusistovėjo idėjiškai-morališkai prasmingas ryšys ir dvasinis artumas su gyvenimu, pažangą kuriančiu darbo žmogumi. Skambiajai lyrai atsirado vieta rikiuotėje, ji tapo reikalinga — „kaip duona, saulė, vanduo“.

Šioje baigiamoje poetės kelio atkarpoje, tokioje idėjiškai turtingoje ir novatoriškoje, susiklostė ypatingi santykiai su tautosaka ir apskritai menine ir filosofine liaudies patirtimi. Poetės braižo dainų poetikos elementai labai akivaizdūs, bet ar nėra įsibrėžęs pėdsakas kažkur giliau poetės širdyje, ir šitas pėdsakas, matyt, turi būti tiesiog siejamas su tąja gyvenimiška atrama, kurią davė susiliejimas visa esybe su liaudies masėmis, „pilku eiliniu“, plačia, didele Tarybų šalimi.

Gražiausieji dainiški, liaudiški S. Nėries posmai gimė Didžiojo Tėvynės karo metais. Ypatingomis užfrontės sąlygomis, toli nuo gimtinės dangaus, kasdien susiduriant su nepriteliais ir pavojais, iš A. Juškos rinkinių išsirašytas ir visur su savim vežiojamas dainų sąsiuvinis atgijo, ir negyva raidė nuskambėjo stebuklinga melodija, gražiausia poezija. Skaitomi įrašų lapeliai, atminties pakiamos primirštų dainų nuotrupos tolydžio nudžiugindavo netikėtu atradimu, kaip antai kad ir ši skambi priedainio eilutė:

Rūtas sėjau, prikalbėjau,
Ei kukū,
Dyk, rūtelė, dyk, žalioji,
Šiluogėlė žydi,

pasikartojusi S. Nėries eilėraščių strofoje:

Šiluogėlė žydi. Debesėlis plaukia,
Būrį gervių lydi į saulutės šalį.

Tarp dviejų pušelių — beržas
geltonplaukis. —
Mes tave mylėsim, baltąjį brolelį.

Ir toliau:

„Su karščiausia aistra reiškiamą tėvynės meilę S. Nėries lyrikoje sulydė dainų, pasakų idealų grožį su lietuviško peizažo konkrečiu vaizdingumu, ausdama romantiškai tolimą ir kartu tokį salomėjiškai „iki ašarų“ pažįstamą paveikslą, kuriame kiekvienas brūkšnis tapybiškai ryškus, o visuma pakyla iki simbolio reikšmingumo. Taip plačiu mostu išsiliejo eilėrašties „Lietuva“ — lyrinis himnas savo krašto laisvei, pradedamas kažkur iš gilumos, kaip palengva įsismarkaujas audros grūmijimas, sutrikdęs nerūpestingą dainišką idilę — su linelių roveja, pabarėje skubancia, debeseliams iš vakarų slenkant, — ir nebeatslūgstas, nebenurimstas, o vis grėsmingiau artėjas ir užgriūvas visais karo baisumais, gaisrų ugnimis, kol naivus dainos motyvas „negaila man žirgo, nei kamanėlių...“, ataidėjęs iš tos nerūpestingos tolimos praeities, vėl sustiprės, atidengdamas poetės saugomą brangią širdies paslaptį, intymiausių kamputį, kuriame tačiau ir subręsta tvirtumas, jėga ir tikėjimas pergale, netolima išvadavimo diena.

Rūstus karo metų dramatismas eilėraštyje nėra prislopintas ilgesingos dainos nuotaikos nei suabstraktintas jos simboliškos išraiškos. Gal net atvirksčiai. Tiktai patriotiškai pakilus ir kovingai tvirtas skambėjimas, įgavęs daugiau šiltesnių spalvų, ramaus susimąstymo tonų, ir meilė tėvynei Lietuvai kaip dainų sesei reiškiamą tartum iš toliau, labiau apibendrinta ir visuotinė forma“.

Koks giliau S. Nėries širdies gelmėse glūdėjo pėdsakas — sunku spėlioti.

Bet ir autorius nenutyla, kad S. Nėries buvo reiškiamą aistringą meilę Lietuvai tėvynei, bet ne „plačiajai tėvynei“.

Straipsnio autorius Donatas Sanka šiaip atsiliepia apie S. Nėries pasaulėjautą:

Poetės pasaulėjauta dainiškam jūtimui gimininga dviem giliai glūdinčiais pradais — gamtos išgyvenimu ir meilės pasiilgimu. Nėra tai kažkas ypatingai nauja lietuvių literatūrai ar lyrinei poezijai. S. Nėries atrandamas dainų vidinis grožis ir prasme yra iš dalies pažįstamas jau iš ankstyvesnės literatūrinės tradicijos. Kūrybinį S. Nėries originalumą apsprendžia kiti idėjiniai ir meniniai principai, grindžiami marksistine pasaulėžiūra, tarybinio patriotizmo bei internacionalizmo dvasia, ir poetinio išgyvenimo intensyvumas, jaučiamas S. Nėries eilėse, kur derinasi intymus širdies virpesys ir dainiškas jausmų aiškumas, romantinė patetika ir išmintingai sukauptas žvilgsnis.

Taigi, pasaulėjauta bet ne pasaulėžiūra... Tada jau sunkiau kalbėti apie „grindžiamą marksistinę pasaulėžiūrą“, juo labiau „tarybinį patriotizmą“ ginčiais primestą.

Ir čia autorius, kad ir priešta-

raudamas savo teiginiam, teisingai pastebi:

„Gamtos išgyvenimas pats savaime priklauso prie džiaugsmingų akimirų S. Nėries lyrikoje. Gamtos pasaulis, visada egzistuojąs savaime, objektyviai, bet neslepia savy ir jokių neįsąveikiamų paslaptį, poetiškai jaukus, savas kaip gimtinės židyns. Ar tai būtų peizažas, kuriamas taikliai parinktomis keilomis detalėmis („Diemedžiu žydėsiu“ rinkinio miniatiūros, „Mama! Kur tu?“), ar simboliškai apibendrintas krašto vaizdas („Tėvynė“, „Laisvė“), jis visada nuostabiai plastiškas, ryškus, įsimenamas. Tačiau tuo pačiu metu poetė ieško gamtoje atsakymo į svarbesnius žmogaus egzistencijos klausimus, suvokdama žemę, gamtą kaip neišsenkančią gyvybės stichiją nuolatiniame raidoje, judėjime, atsinaujinime, kuriame randa vietos ir individuali žmogaus būtis. Jau eilėraščiuose „Diemedžiu žydėsiu“, „Pienė“ šitoks iš esmės materiališkas žvilgsnis į žmogaus būtį gavo tautosakai artimą išraišką ir atskleidė tuo atžvilgiu su senosiomis karo, vestuvių dainomis, raudomis bendrus suvokimo momentus. Dramatiškomis akimirkomis, mirties akivaizdoje kilę išgyvenimai liaudies poezijoje keistai derinasi su tuo poetiniu puošnumu, kuriuo gaubiamas stichinės gamtos vaizdas. Tai visų pirma ir patraukia poetės vaizduotę. Ne animistinės - panteistinės pasaulėžvalgos premisos, o visų pirma tas dainos dar neiškiai įsąmonintas gamtos gybybingas grožis ir jaunas žavesys, kuris dar brangesnis atsisakyrimo, netekimo momentu. Tai jau savarankiška S. Nėries gamtos koncepcija, originalus tautosakinės minties išvystymas. Po tautosakinėmis formulėmis „Ir pražydo balta lelijėlė — ašaružių žemuzė nekėlė“. „O mano dukrele, ką tik būvai pražydusi į pačius žiedelius. O mano lelijėle baltoji!“ — atsiskleidžia ne mirties paslaptis, o būtis, kaip gyvenimo pilnuma, graži harmonija. Su kokių įkvėpimu skamba šitas gyvenimo teigimas!“

Ir straipsnį baigiant autorius vienoj vietoj taip nušneka:

„Herojiški ir sunkūs Didžiojo Tėvynės karo metai aukštais socialistinio humanizmo idealais nuskaidrino pasiukojimą, ryžtingumą, neapykantą ir ilgesį“.

Tai frazė iš bolševikinės propagandos Stalino „epochos metais“ nukalta ir iki šiol papūgiškai vartojama.

Lietuva nekariavo. Jos žmonėms tai nebuvo didysis karo metas, bet sunkūs okupacijos kovų metai, didžiosios tautos kančios iki šiol užtrukusios.

Socialistinis humanizmas bolševikų įkurtose vergų stovyklose uždarytas. J. Vlks.

DAMEN FUEL & SUPPLY CO.
HIGHEST QUALITY COAL
RANGE AND FUEL OILS
FAST, DEPENDABLE CITY-WIDE
METERED SERVICE
OLL PHONES 483 - 9800

B. RADVILAITE

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

gavusi tikrą našlės psichologiją, kurios ji neturėjo po savo pirmojo vyro, Trakų vaivados Goštauto, mirties. Tik dabar ji buvo pažinusi tikrąją meilę. Net ir didelis pamaldumas negalėjo jos liūdesio sumažinti.

Kaip laimingos buvo tos dienos, kuomet ji gavė iš savo mylimo karaliaus laišką su ypatingais meilės pareiškimais. Laimingos buvo ir tos dienos, kai iš Vilniaus atvykdavo karaliaus pasiuntinys paimti jos ir Dovainio laiškus ir nuvežti jam tikrą žinią apie karalienės padėtį. Barbaros laiškus visuomet lydėdavo koks nors atsiminimo ženklelis.

Pirmomis savaitėmis Barbaros buvimo Dubingiuose atvažiuojo karaliaus sekretorius Florijonas, kuris iš čia vyko į Petrikuvą. Barbara, pasitarusi su Mykolu Ruduoju ir storasta Dovaina, užsadarė savo kambaryje rašyti laišką karaliui. Lygiomis linijomis, labai smulkia rašyena, ji pradėjo rašyti iš laiško viršaus kairiosios pusės, tiesiomis linijomis, nors vietomis kai kurie žodžiai buvo išbraukti. Kronikininkas pabrėžia, kad laiškas būvęs parašytas senoviška rašyba ir sakiniai lietuvišku stiliumi.

Laiško turinys būvęs meilės pareiškimas, malda už karaliaus sveikatą ir greitą pasimatymą. Siuntė žieduką, rašydama tokiais žodžiais:

— Nuolankiai prašau, kad mano maloningas ponas, norėtų iš manęs, savo tarnaitės, jį priimti ir jį nešioti prie savęs ir malonėtų bent vieną valandą palaikyti mane maloningame atsiminime.

Laišką baigdama, ji pažymėjo, jog "ji melsis už karaliaus sveikatą". Pasirašė lapo dešiniame kampe: "Nužeminta tarnaitė ir amžina belaisvė B. R."

Sulenkus ir lapus sudėjusi, ant jų viršaus parašė: "Jo karališkai malonei, mano malonin-gam ponui, į rankas nuo karalienės Barbaros iš Dubingių". Ant laiško uždėjo antspaūdą su kunigaikščių Radvilų herbui: Trimis trimitais.

Ateidavo žinių ir iš karaliaus Žygimanto Augusto. Viename laiške jis rašė, jog "jis nedrįsęs apie savo vedybas pranešti savo sergančiam tėvui". Apie tai jis prisipažino ir keliems senatoriams; kaštelionui Jonui Tarnovskui ir Samueliui Matejovskui, Krokuvos vyskupui. Jie,

nors ir palankiai išklausė karaliaus paslaptį, bet iš savo pusės nieko nedarė, nenorėdami iškel-ti kivirčų.

Taip praėjo jau keletas mėnesių Dubingiuose. Su žiema atėjo karalienės prižiūrėto-jams naujų rūpesčių ir abejo-nių. Vienas jų uždavinių buvo karalienės apsauga, kuri žiemą buvo sunkesnė negu vasarą. Ežeras buvo užšalęs, kuris va-saros metu buvo didelė apsau-ga. Dabar, žiemos metu, buvo visi keliai atviri prie rūmų pri-eiti. Todėl Merkinės storasta iš susijaudinimo rašė karaliui Žy-gimantui Augustui:

— Kuomet mes iš visų pusių buvome apsupti vandenų, tuomet tiktai pono Dievo reikėjo bijotis. Bet dabar, žiemą, reikia dvigubai padidinti sargybą die-ną ir naktį. Visuomet reikia bū-ti pasiruošusiems. Lietuvos ponai, kartu su manim, apeina tik-rindami sargybas prie rūmų var-tų, o gražioji karaliaus žmona sėdi savo kambaryje prie ežero ir meta savo žvilgsnį į tolumą, bet ne iš baimės dėl priešų, bet kad pamatytų kokį nors kara-liaus pasiuntinį, kuris jai at-neštų žinią iš jo.

Besaugojant rūmus iš lauko pusės nuo pavojų, vieną kartą, karalienei su dvariškiais savo kambaryje besėdint, įlūžo dide-liu trenksmu mūrinės lubos. Barbara baisiai išsigando ir apalpusi buvo pernešta į kitą rūmų dalį. Patikrinus paaiškė-jo, kad kai kurie stulpai rūsyje buvo sugriuvę. Griuvimo prie-žastis buvo taip aiški, jog nebu-vo galima turėti jokių įtarimų iš išorinės pusės. Apie tai grei-tai painformuotas karalius ir Lietuvos pataurininkas, Barbaros brolis Mykolas Rudasis, ku-ris ant savęs paėmė visą kaltę.

Greitas karaliaus painforma-vimas buvo reikalingas, nes iš Dubingių eidavo daug nepatik-rintų žinių į Petrikuvą, kur ka-ralius buvo, o iš ten slapta ei-davo nepalankios žinios į Dubin-gius.

Lietuvos izdo padėjėjo Jono žmona paskleidė žinią, kad ka-ralius, negalėdamas gauti savo šeimos ir tautos sutikimo, at-šalstas prie Barbaros ir jieškąs naujų meilės santykių. Ši pikta žinia buvo skleidžiama nuo au-sies į ausį, kol pasiekė Dubingių rūmus ir galiausiai ir Barbaros ausį. Ji labai sujaudino karalie-nę. Ir tiktai karaliaus atsakym-as, kuris vienu žodžiu šiuos piktus gandus paneigė, nurami-no Barbarą.

Taip pat sukėlė naujų gandų anksčiau minėtas lubų įgriuvi-

mas Dubingiuose. Karaliui bu-vo slapta pranešta, kad Barbo-ra buvo apgriauta akmenų, kad jos akys buvo sužalotos birstan-čių kalkių, o jos užvaizdos tuomet sėdėję rūsyje ir girtuoklia-ve. Karalienės broliui buvusios sulaužytos rankos bei kojos, o storastas Dovaina būvęs tiek iš-gąsdintas, jog keletą dienų ne-galėjęs kalbėti. Matomai ir Du-bingių rūmų dvariškių tarpe bu-ve asmenų, kurie, gal iš pavydo arba kitais nežinomais sumeti-mais intrigavo prieš karalienę.

Ne vien karalienei bet ir jos saugotojams gyvenimas Dubin-giuose būvęs nuobodus. Storas-ta Dovaina kartą rašė karaliui, kad — Dubingiai jam esąs sun-kus kalėjimas,

— jeigu aš matyčiau Jūsų ka-rališkos malonės žmoną su ka-rūna ant galvos, tuomet man būtų negaila, užmerkiant akis, pasakyti: Dabar leidai Tavo tar-ną, Viešpatie, ilsėtis ramybėje.

Dar daugiau jaudinosi jauno-ji karalienė. Ne vien karūna ją jaudino, bet bendrai jos likimas ir visa tolimesnė bylos eiga. Iš Dubingių rūmų langų ji vis žiūrėdavo Vilniaus linkui ir vis lau-kė žinių iš savo vyro. Galiausiai ji gavo žinią iš jo, kad jis greitai, vasario mėnesio viduryje, atvyks į Vilnių.

Vėl naujos širdperšos prie-žastis: vieton iššaukti Barbarą į Lietuvos sostinę Vilnių, karalius ten nekviėt nei jos ir nei pats neatvyko į Dubingius. Jo laiške buvo parašyta, kad Barbara ir toliau turinti likti Dubingių rū-muose, kol nebus sudarytos są-lygos jos atvykimui. Tai buvo skausmingas smūgis Barbarai ir ji pradėjusi manyti, kad šios ži-nios apie karaliaus atšalimą prie jos, visgi gali būti teisingos. Ji buvusi savo abejonių ir skaus-mų tiek pagauta, kad net pati abejingai apie karalių išsireikš-davusi.

Sesers laikysenos sujaudintas, jos brolis Mykolas Rudasis, ne-bojant karaliaus paliepimo būti su Barbara, nusprendė pats vyk-ti į Vilnių pas karalių. Kartu jis atvežė karaliui jo žmonos laišką, kuriame ji tarp kitko skudėsi, kad ji dabar taip arti būdama, negali — jo karališ-kos didenybės ir savo maloningo pono pamatyti.

Bet Barbaros brolis Vilniuje

pamatė, jog Žygimanto Augusto jausmai Barbaros atžvilgiu nie-kuo nesą pasikeitę, tik karalius pats esąs apsuptas naujų rūpe-čių. Net pačioje Lietuvoje karalius randąs pasipriešini-mo savo vedyboms. Vilniuje, didžiosios Lietuvos kunigaikš-tystės taryba, sukurstyta Radvilų priešų, buvo įteikusi kaarliui prašymą panaikinti jau visiems žinomas karaliaus vedybas su kunigaikštyte Barbara Radvi-laite. Kadangi karalius nedavė patenkinamo atsakymo į minėtos tarybos prašymą, tuomet Radvilų priešai pradėjo kiršinti pajuokiančiais laiškais ir pik-tais pamfletais, kuriuos lipindavo prie DL kunigaikščių rūmų, prie rotušės mūrų ir šiaip didi-kų namų. Esant tokioms aplin-kybėms, karaliui nebuvo galima rodyti viešai savo meilę Bar-borai.

Dėlto Mykolas Radvila gavo įsakymą kuogreičiausiai pas Barbarą sugrįšti ir kartu jos prašyti turėti kantrybės. Dėl Lietuvos bajorijos pareikšto nepalankumo jų vedyboms, reika-lingos kantrybės reiktų turėti gal dar ilgą laiką. Jos brolio at-vežtos žinios Barbarą nenura-mino. Su šita žinia net pradėjo gesti visos anksčiau išsibujaju-sios svajonės.

Dar du mėnesiu Barbara lau-kė Dubingių rūmuose, o abu iš-mylėjusiu buvo atskirtu vienas nuo kito tik septyniomis mylio-mis kelionės. Ši nemaloni at-mosfera palietė ir kitus Dubin-gių rūmų gyventojus. Jie visi šių žinių buvo priblokšti ir pa-mažu pasidavė apatijai. Ir Bar-bora buvo tokiam nusiminime, kad ji net nepastebėjo, kai ba-

GALITE IŠMESTI SAVO KOPĖČIAS JUMS NEBEREIKS DAUGIAU DAŽYTI

Mes pagaminame kiekvienam namui pritaikytus trigubus, anodi-zuotus aluminijaus langus, jie pilnai uždengia visą rėmą, nuo plytų iki plytų, be to jų nereikia dažyti.

SPAITIS STORM WINDOW CO.

3261 So. HALSTED ST.

Tel.: VI 2-6472

Veltui apskaičiavimai

DĖDĖS ŠERNO GYVENIMO BRUOŽAI

yra geriausia dovana žiemos vakarams.

Vyresnieji Amerikos lietuviai Juozą Adomaitį - Dėdę Šerną asmeniškai pažino, skaitė jo straipsnius, knygas ir klausėsi jo paskaitų. Dabar jie gali paskaityti gražiai surašytą Dėdės Šerno gyvenimą. Jiems bus įdomu prisiminti senus laikus ir pasiskaityti gražių istorijų. Naujai atvykęs lietuviai galėtų žiemos pasiskaitymams nupirkti Antano Rūko parašytą Vienišo Žmogaus Gyvenimą - Dėdės Šerno gyvenimo bruožus. Jie pradžiugins kiekvieną, kas jį atsimeina ir pažinojo, o naujiesiems ateiviams, jaunimui, rašytojo A. Rūko lengvas, vaizdus gražia literatūrine forma pasakojimas duos progos susipažinti su mūsų pirmųjų išievių švie-suolių gyvenimu ir jų kieta, ideologine veikla.

Antanas Rūkas, VIENIŠO ŽMOGAUS GYVENIMAS, Juozo Adomaičio - Šerno gyvenimo bruožai. Išleido Ame-rikos Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, 1962 m. 206 psl., kaina 2 dol.

GAUNAMA "NAUJIENŲ" ADMINISTRACIJOJE

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polišą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonių.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET

KAMBARYS 1043

Telefonas: CEntral 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding
American Indemnity
Casualty Mutual
Fidelity & Deposit
Fire and Casualty of Conn.
Gibraltar Insurance
The Hanover
Highway Insurance
The Home
Interstate
LaSalle Casualty

Manhattan Fire & Marine
Mercury Mutual
Monarch
National Union
New York Fire
Security Insurance
United States Fire
Universal Insurance
Western Fire & Casualty
California Life

landžio mėnesio viduryje įvažiavo į Dubingius karaliaus pasiuntinys su laišku Barbaros broliui. Laiško turinys juos visus nustebino:

— Prašau, kad jos karališka Malonybė, mano brangioji žmona, rytoj atvažiuotų į Vilnių, gerą valandą sutemus, ir sustotų Jūsų Malonybės rūmuose Vilniuje, slaptai, o visi kiti jos daiktai, kurie yra reikalingi jos karališkai Malonybei, tegu būna šeštadienį atvežti į Vilnių. Tai yra mums reikalinga, sic astra volunt, kad rytojaus dieną, certe certissime, jie būtų Vilniuje. O įvažiaviną į DLK rūmus mes turėsime šeštadienį. Apie šitą dar pakalbėsime. Tegų šis kelias, Tavo Malonybei, nebūna sunkus. Jeigu reikalingi arkliai sutikimui, duok iš ryto žinią. Taip pat yra reikalinga, kad be žemesniųjų atvažiuotų ir aukštesnieji tarnautojai. Svarbu, kad rytoj išvažiuotų.

Parašyta antradienį.

Pas. Sigmundus Augustus,
Rex Pol.

Tas laiškas sukėlė daug džiaugsmingo susijaudinimo Dubingių rūmuose. Iš karto atgijo visos jau beveik išgesusios viltys. Laiškas reiškė, kad Barbora bus pristatyta visai Didžiosios Lietuvos kunigaikštijos ponijai kaip karaliaus ir Didžiosios Lietuvos kunigaikščio Žygimanto Augusto žmona.

Iš kur šis netikėtas reikalų pasikeitimas, klausė Barbora? Ji atydziai apklausinėjo šį laišką atvežusį dvariškį, bet iš jo nieko nesužinojo. Anot jo, nei Vilniuje ir nei karaliaus rūmuose nieko naujo neįvykę. Reikėjo laukti pačių įvykių, nusiraminti ir ruoštis kelionei, kad sekantį rytą karalienė galėtų aplėsti Dubingius, kur ji buvo išlaukusi beveik pusmetį.

Kitą rytą šešiais arkliais kinkytoje karietoje karalienė Barbora išvažiavo žinomu keliu į Vilnių, kuris vedė ją prie sosto Didžiosios Lietuvos kunigaikščio rūmuose.

Žemutiniai rūmai Vilniuje

Per šias dvejetas dienų po karaliaus laiško išsiuntimo įvyko dideli pasikeitimai, kurie iš karto pasuko įvykius kita linkme. Didelis judėjimas buvo jaučiamas Lietuvos sostinėje. Visos apylinkės ponai, kunigaikščių rūmų pareigūnai ir Vilniaus miesto gyventojai buvo sujauđinti naujiena iš Krokuvos, kad karalius Žygimantas senasis miręs. Apie tai pranešė iš Krokuvos atsijustas slaptas kurjeris. Bažnyčiose skambino varpai, žvakės buvo visur uždegtos, pačiuose rūmuose girdėjosi raudos, giesmės ir maldos. Naujos pareigos karalių Žygimantą Augustą vertė tuojau važiuoti į Krokuvą.

Dėl šių didelių įvykių Barbora atvažiavo į Vilnių, į Radvilų rūmus, visai nepastebėta. Čia ji buvo keletą dienų, ruošdamasi numatytam įvedimui į žemutinius rūmus Vilniuje. 1548 m. balandžio m. 17 d. karalius Žygimantas Augustas sušaukė vi-

sus Vilniuje buvojančius Lietuvos ponus priešpriet į didelę tarybą. Paaikškinęs jiems kai kuriuos klausimus, karalius jiems viešai pareiškė:

Svarbi priežastis mane sulaikydavo atidengti tai, ką aš dabar darysiu. Barbora Goštautienė, Trakų vaivadienė, yra mano žmona, sujungta su manim krikščioniškos moterystės ryšiais, dalyvaujant giminėms. Jūs žinote, kad tokias jungtves, teisingai padarytas krikščioniškomis apeigomis, jokia jėga pasaulyje negali išardyti.

Tai pasakęs, karalius priėjo prie salės durų ir jas atidarė. Prieškambaryje stovėjo jo žmona Barbora, aprenpta puikiu karališku rūbu, apsupta brolių, minios ponų ir kai kurių didžiosios Lietuvos kunigaikštystės pareigūnų, kuriuos karalius buvo išsiuntęs į Radvilų rūmus atvežti jo žmoną.

Rodydamas nustebintai lietuvių diduomenei gražiąją Barbarą, karalius tęsė:

— Štai Jūsų karalienė. Savo ir Dievo noru aš ją vedžiau iš žymiausios kunigaikščių giminės Lietuvoje, garbingų tėvų dukrą, sau už žmoną ir ji privalo būti gerbiama kaip karalienė ir kaip viešpatė.

Lietuvos ponija, pamačiusi gražiąją Barbarą prie karaliaus rankos, sušuko:

— Viva Barbara, Regina Poloniae, Magna Ducissa Lithuaniae!

Šiais žodžiais Barbora buvo pripažinta kaip Didžiosios Lietuvos kunigaikštienė.

Nebeliko opozicijos prieš ją Lietuvoje. Suprantama, kad lietuviams buvo tik garbė, kad lietuvių sėdės abiejų tautų sosto, kaip didžioji kunigaikštienė ir karalienė. Jeigu dar kokios opozicijos liko, ji buvo kurstoma iš Lenkijos.

Po to karalius paėmė savo žmoną už rankos ir vedė ją, lydimą visų dvariškių, į rūmų kambarius, skirtus gyventi karalienėi. Tuojau buvo paskirti

Daugelis mano, kad laukinių žvėrelių negalima prie žmonių ir prie namų pripratinti, bet tai ne tiesa. Ne tik šunys, avys, vištos pripranta prie žmonių, bet, kaip paveiksle matome, prie gražios moters priprato ir skruzdėlių edikas. Su žvėreliais reikia gražiai elgtis, be reikalo nerėkauti, ir kartas nuo karto juos pamaitinti. Ne gražioms moterims pavyksta žvėrelius lengviau pripratinti, negu gražuolėms.

Amžiaus vakaras

Tarptautinė komisija žmogaus senėjimui tirti

DPA iš Bonnos praneša: Apie senų žmonių gyvenimo sąlygas ir jų pagedavimus iki šiol labai maža kas tėra žinoma. Dėlto sudedama daug vilčių į tarptautinio tyrinėjimo projektą, kuriam pasižadėjo bendradarbiauti bent tuzino kraštų mokslininkai.

Šis projektas gimė pasekmėje vieno Amerikos instituto (Kansas City) tyrinėjimo, kad senesni negu 70 metų amžiaus žmonės smarkiai sumažina savo kontaktus su pasauliu, iš vienos pusės patys mažiau vertės bepriduodami santykiams su žmonėmis, iš kitos pusės ir pats noras palaikyti santykius su jaunesniu pasauliu sumažėja. Toks senųjų žmonių jaunesniam gyvenimui atšalimas, pavadintas Disengagement-Theorie, išaiškino, kodėl seni žmonės atsitraukia iš viešumos Amerikoje, bet toli gražu dar neišaiškino kituose kraštuose. Dėlto šiai amerikiečių teorijai patikrinti susitarė JAV, Prancūzijos, Anglijos, Vokietijos, Danijos, Olandijos, Italijos ir Izraelio psichologai, sociologai ir medikai, įsteigdami savotišką internacionalę tyrimo komisiją, tikėdamiesi naujų iki šiol nepatirtų rezultatų apie senėjimą bendrai ir apie senėjimo psichologiją ypatingai. Susitarus dėl tyrimų metodų, netrukus bus pradėti tyrimų darbai. Tyrimams visuose minėtuose kraštuose paimti žmonės dviejų populiarų grupių — pradžios mokyklų mokytojai ir metalų pramonės darbininkai.

karalienės rūmų tarnautojai ir kai kurie urėdai, jų tarpe ir karalienės kaštelionas. Mums žinomas Dovaina ir toliau buvo paliktas rūpintis karalienės sveikata. Už savo nuopelnus jis vėliau buvo paskirtas Polocko vaivada.

(Bus daugiau)

Nelaukiant tos tarptautinės komisijos darbų net pradžios, jau padaryti mažesnio masto tyrinėjimai Prancūzijoje, Italijoje, Olandijoje ir Vokietijoje nepatvirtino teorijos, kad juo daugiau žmogus senėja, juo labiau jis traukiasi iš žmonių bendruomenės.

Bonnoje (Vokietijoje) profesorius Hans Thomas, Bonnos universiteto psichologijos instituto direktorius, ir Mrs. Dr. Lehr pradėjo nuosavus tyrinėjimus. Buvo nustatyta, kad senesni kaip 70 metų žmonės jokių būdu neišsizada šio pasaulio ir kontaktų su juo. Kol nebus įrodyta kitaip, lieka galioti ligišiolinė teorija, kad seni žmonės visai nenorį būti palikti patys sau. Dėlto prof. Thomas, nelaukdamas net būsimų tarptautinės komisijos atradimų ir rekomendacijų, pats rekomenduoja labiau atsižvelgti į senų žmonių dvasinę būklę. Ypač pataria kreipti dėmesį į vieną dalyką: mūsų gaidynėje, kada jaunatvė ir jaunų žmonių sveikata ir grožis yra garbinama, žodžiai "senas", "senatvė" yra pasidarę savotišką diskriminacijos terminu, ir dėl to neturėtų būti dažnai ir be reikalo vartojamas, ypač ryšium su tokiomis sąvokomis kaip "senelių prieglauda", "senųjų klubas", "senatvės pašalpa" ir t. p., nes kad išorėje ir nepastebimai, tačiau giliau pasąmonėje kiekvieną senesnę žmogų tos sąvokos baugina.

Todėl, rekomenduojami amerikiečių dabar vartojami pagražinimai, vietoj senatvės sakant "auksinis amžius", vietoj senas — vyresnis pilietis ir t. p.

Moteryų vienuolių papročių reforma

Šventos Uršulės vienuolynas (Ursuline Monastery), Oklahoma City, ėjo į istoriją, kaip pirmoji vieta, kur vienuolės nusmetė savo tamsių amžių laikų palaikus — ilgus, sunkius, vėjuje plevesuojančius ir nakties metu vaiduoklius primenančius rūbus ir užsivilko lengvas baltas bliuzes, trumpus juodus sijonukus, apsiavė aukštomis kulnėmis (juodus) batukus ir pasigarbanojo užsiaugintus plaukus. (Žiūr. paveikslėlių).

Paveikslėlyje matomos dvi vienuolės, sesuo Steponas (Stephen) ir sesuo Immaculata, besidarbuojančios vienuolyno kepykloj ar skalbykloj.

„Pirmasis strazdas (robin) turi garbę pranešęs pavasarį, bet dažniausiai patį speigas pagau-na“, pasakė sesuo Stephen, vienuolyno dailininkė ir vyskupo McGinnes aukšt. mokyklos meno mokytoja, pirmoji šios vienuolių rūbų revoliucijos pionierė ir „modernios uniformos“ išradėja. Antroji, Immaculata, yra tos pačios mokyklos žurnalizmo mokytoja.

Jos pirmą kartą viešai naujas uniformas užsivilko Advento pirmą dieną, praėjo lapkričio 29 dieną. „Tai yra, kas buvo reikalinga padaryti, nes vienuolės kaip ir visi žmonės, privalo žengti drauge su laiku“, raminosi sesuo Stephen. „Tai yra tik eksperimentas“, ramino vyskupas Victor Reed, Oklahomos katalikų diecezijos galva... „Man tas eksperimentas patinka, taip pat jis patiko Ursulės vienuolyno

perdėtinei motinai, bet ar ta mada bus priimta, priklausys nuo pačių seserų vienuolių“.

Pripažindama, kad yra daug, ypač Rytuose, kad ši nauja uniforma nepatiks, sesuo Stephen raminasi esą „moderni uniforma vienuolei nė kiek nemažina jos įsipareigojimo Kristui“, pridurdama, girdi, „Aš nemanau, kad nebedėvint cinktūros (sunkaus diržo per liemenį), dėlto nukentės mūsų nekaltybės apžadai“.

„Viešpatie, apsaugok mus nuo šito!“

Bet švento Juozapo namų, 739 E. 35th st., Chicagoje vedėja sesuo Mary Bertha, pamačiusi spaudoje šių dviejų seselių atvaizdą, sušuko „Lord, preserve us from this!“ (Viešpatie, apsaugok mus nuo šito!“).

Kaip Mary Sotyr rašo Chicago Tribune, Chicagoje kunigų ir vienuolių reakcija į tas modernias moterų vienuolių „uniformas“ buvo gana mišri. Bendrai, vienuolės moterys daugumoje yra prieš, kunigai vyrai už. „Kaip galėtume mes senos seserys apsiuti tais aukštakulniais bateliais tiek daug metų dėvėjusios šituos dalykus (vienuolių šliures)“, kalbėjo viena senesnio amžiaus vienuolė. Kita, dominikonė vienuolė, nusiskundė, kad naujosios mados pareikalautų iš vienuolių daug laiko pasipuošimams, o to laiko jos niekuomet neturi užtenkamai. „Jūsų mintys būtų užimtos jūsų plaukais ir kojineis“, ji pasakė. „Būtinai mes turime numesti tuos antikinius dalykus“, kalbėjo sesuo, „bet negalime mes pasidaryti panašios aukštesniųjų mokyklų studentėms“.

Kunigų, ypač kamendorių nuomonės

Kunigų reakcija buvo žymiai kitokia. Štai kai kurios jų nuomonės: „Jei vienuolės turi dirbti pasaulyje, jos turi ir dėvėti kaip kiti žmonės pasaulyje, bet jei jos turi būti uždarytos konventuose, nėra jokios prasmės keisti“, pasakė šventos Sabinos

Jaunesnioji prezidento dukterė Luci Baines inauguracijos baliuje šoka su jaunuoliu Jim Betz. Jaunosios suknelė ilga, bet ji nekluduoja šokti patį moderniausia jaunimo šoki.

bažnyčios kamendorių kun. James Duffy. „Aš esu už modernizaciją. Aš manau, kad modernus habitas atrodo moteriškesnis ir amerikoniškesnis“, mano šv. Bellarmino bažnyčios klebono asistentas Patrick Utz.

„Tai progreso ženklas, kai kas tokio, kas yra reikalinga bažnyčiai“, apsidžiaugė šv. Motiejaus bažnyčios kleb. asistentas Mariano Vita.

Dar kitas kunigas, kurio vardas nepažymėtas, matyti nepatenkintas savo atbulu kalnieriūm, suabejojo, kaip bus galima vienuolės pažinti turgaus

rinkoje, kad jos yra religinės. „Mus tai atskiria pagal mūsų kalnieriūm. Aš manau, kad tiems habitams reikia ko nors tokio, iš ko būtų galima atpažinti, kad ta moteris yra sesuo“...

RECEPTŲ
SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistinėškai
IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

LIETUVIŠKI IR ANGLIŠKI
VALENTINE DIENAI SVEIKINIMAI
ir ŠOKOLADINIŲ SALDAINIŲ DEŽES

2557 West 69th Street
Tel. PR 6-4363

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

GRAMERCY SHIPPING CO.

(ISTEIGTA 1945)

TURINTI VNESPOSYLTORG LEIDIMĄ PARDUOTI ĮVAIRIAUSIO MAISTO DOVANŲ SIUNTINIUS SOVIETŲ SAJUNGOJE.

Mes taip pat parduodame plačiai visoje Amerikoje garsinamas nešiojamas rašomasias mašinėles, gamintas Šveicarijoje, su lotyniškais ir rusiškais raidiniais.

Pristatomos bet kur Amerikoje. Kainos bus žemos nuo \$59.95 iki \$129.50.

Rašykite angliškai ar lietuviškai ir gausite pilną katalogą.

GRAMERCY SHIPPING CO.

118 E. 28th STREET, NEW YORK, N. Y. — MU 9-0598.

Atidaryta kasdien 9—5:30; Šeštadieniais 9—12:30.

Paveiksle matome naują Bendix bendrovės paruoštą laboratoriją, kuri siųs žinias į mėnulį skrendantiems astronautams. Šis prietaisas palaikys ryšius su astronautu ištisas dvi savaites.

AR PASIKEITĖ ORAS?

1945 m. paskutinis karo pavasaris Jugoslavijoje — Slovenijoje, kur aš gyvenau (dirbau prie statomo aliuminijaus fabriko netoli Pettau, Marburgo apylinkėje), buvo puikus. Tada vasario 16 d. staiga pasibaigė žiemos šaltis, temperatūra pakilo iki 8 laipsnių C. ir prieš saulę greitai tirpo sniegas. O to sniego buvo begalės — jo dangis siekė 2 metrus aukštumo. Tačiau iki kovo 1 d. nesikeičiančios šiltos dienos su karštoka saule tą sniegą sunaikino.

Kovo 7 d. buvo paskelbtas lėktuvų aliarmas. Aš ir kiti darbininkai iš fabriko rajono pabėgome į aplinkinius kaimus. Buvo graži, saulėta diena. Aš atsiguliau prie vieno ūkininko trobesio ant žemės prieš saulę ir užmigau. Atsibudau šlapias — suprakaitavęs. Jau toki pajėgi buvo pavasario saulė.

Nuo kovo 10 iki 20 d. ūkininkai savo laukuose pasodino bulves.

Kovo pabaigoje visur žaliavo pievos ir pradėjo žydėti sodai — persikai, vyšnios ir kt. Dienos metu temperatūra pakildavo iki 20° C.

Malonūs pavasariai buvo ir po karo 1946—1949 m. (iki mano išemigravimo į Ameriką), gyvenant Vakarų Vokietijoje prie Stuttgarto. Su vasario mėnesio pasitraukimu dingdavo sniegas. Kovo pradžioje mes viengungiai dipukai nutraukdavome kambarių šildymą. Apie kovo vidurį pradėdavo žaliuoti atgijusi žolė. Eidavome į laukus ir gėrėdavomės gamtos pavasarinėmis nuotakomis. Kovo pabaigoje sužabuodavo ir žydėdavo kai kurie krūmai. Atgydavo bitės ir kiti vabzdžiai. Žavi lauko šiluma iš kambarių visus traukdavo savo glėbin.

Balandžio pradžioje pradėdavo žydėti vaismedžiai, o pabaigoje — baigdavo.

Gegužės pabaigoje valgydavome naujo derliaus ankstybąsias vyšnias (trešnes).

Praslinko keliolika metų. Teko vėl nuvažiuoti į Europą. Europa atrodė pasikeitusi. Pasikeitęs atrodė ir jos klimatas. Sustojau Austrijoje — Vienoje. Tai buvo 1963 m.

Jau ne be tokios pavasaringos ir malonios kaip po karo vakarų Vokietijoje, slinko kovo mėnesio dienos. Iki kovo vidurio visur tebebaltavo nenutirpęs sniegas. Dažnai lijo arba snigo. Naktimis kartais dar stipriai pašaldavo ir gatves aptraukdavo ledas, kuris nutirpdavo tik įdienojus. Visą mėnesį reikėjo šildyti kambarius, nes lauke buvo žvarbus ir šaltas oras.

Sodai sužydo apie balandžio vidurį.

Negeresnis kovas slinko ir 1964 m., gyvenant šiaurinėje Jugoslavijoje. Oras toli gražu neprilygo tam, koks šitame krašte buvo 1945 m. pavasarį.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JANUARY 23, 1965

Snieguolė ir 7 nykštukai, einantieji svarbiausiomis Londono gatvėmis. Didmiesčio gyventojai buvo labai nustebę šia eiseną. Jie nežinojo, kad šitokiu būdu norėta atkreipti jų dėmesys į Disney pagamintą filmą "Snieguolė".

Stokavo šilumos ir augmenija savo įprastu laiku nesijudino iš žiemos sniego. Kovo viduryje ir prieš pabaigą čia siautė neaukiamos sniego pūgos.

Kai aš grįžau iš Jugoslavijos kovo pabaigoje, Marburgo (Maribor) apylinkėse paliai miškus daug kur tebegulėjo neištirpusio sniego krūvos. Vaismedžiai dar niekur nežydėjo.

Vadinasi, kovo mėnesiai Europoje prieš 15—19 metų buvo kur kas šiltesni, negu 1963 ir 1964 metais.

Dabar pažiūrėkim į pokarines vasaras;

Per penkis metus (1945-1949) Vakarų Vokietijoje atsimenu tik vieną vasarą su šaltu birželio mėnesiu (temperatūra kai kuriomis dienomis pasiekdavo tik iki 13 laipsnių). Kitos keturios vasaros buvo pastoviai šiltos.

O kokia buvo vasara 1963 m.? Gyvenau Bavarijoje. Nuo rugpiučio 10 iki rugsėjo pradžios nepaprastai atšalo oras. Austrijos Alpėse dažnai snigo ir storas sniego klodas dengė jų paviršių. Temperatūra Bavarijoje dienomis pasiekdavo tik iki 9 arba daugiausia 14 laipsnių šilumos. Daugelis žmonių kūreno pečius kambariams šildyti. Buvo įjungtas šildymas ir geležinkelio keleiviniuose vagonuose. Senesnieji žmonės vaikščiojo su šiltais paltais.

Taip pat šaltos oro bangos buvo užplūdusios Vakarų Vokietiją ir 1964 m. vasarą. Gyvenau netoli Koelno prie Reino. Nuo birželio 12 iki liepos 10 d., t. y. vasaros karščiausiam laikotarpyje, temperatūra pakildavo neaukščiau 9—15 laipsnių, o naktimis nukrisdavo net iki šalimo ribos. Daug kas šildė kambarius.

Laikraščiai rašė, kad iš vasarviečių prie jūros ir ežerų daugelis atvykusių vasarotojų grįžo atgal į namus, o maudyklių sargai bei prižiūrėtojai dienas praleidžia patalpose šildydami prie pečių.

Aš Lietuvoje išgyvenau iki 40 metų, bet tokių vasaros metu atšalimų, kad reikėtų kambarius šildyti, nebuvo, nors Lietuvos klimatas yra šaltesnis, negu

Vakarų arba Pietų Vokietijoje.

Taigi, Vakarų Europos oras palyginus pokarinius 1945-1949 metus su 1963 ir 1964 metais, per pastaruosius du metus buvo žymiai šaltesnis. Tada po karo pavasaris prasidėdavo kovo mėnesį, o vasaros metu tokių skaudžių ir ilgai užsitęsusių atšalimų nebūdavo.

Vakarų Europos gyventojai dėl visų šitų oro iš normalių vėžių iškrypimų kaltina dabar žmonių skaldomą atomą. Ar yra jis kaltas? Kalkurie mokslo autoritetai sako, kad žmogaus pagamintos atominės bombos yra permenkos, kad galėtų iššaukti žemėje oro pusiausvyros sutrikimus. Tačiau, kaip tikrumoje yra, galutinį atsakymą turės duoti ateitis, nes dabar tuo klausimu tebespekuluojama.

Apie 1925 m. Lietuvoje atsirado ir pradėjo plisti radijo aparatai. Tada viena po kitos sekusios vasaros buvo lietingos ir vėsios. Žmonės visa burna ėmė kalbėti, kad dėl to esančios kalotos radijo bangos, kurios sugadinosios orą.

Šiandien, po 35 metų, apie tai nebekalbama ir tuo niekas nebetiki — iš to tik pasijuoktų. Taip pat ateinančioms generacijoms, gal būt, irgi atrodys juokingais mūsų dabartinės kartos žmonių kaltinimai atomui, kad jis sugadino šių dienų orą.

Tiesa, ne visi žmonės kaltina atomą. Geologijos mokslas yra išaiškinęs, kad Lietuva, Vokietija ir kiti šiaurės Europos ir Amerikos kraštai savo praeityje yra praleidę kelias ledų gadyne, kurios kartoja, ir kad ateityje galime laukti vėl naujos ledų gadynės atslinkimo. Šito mokslo įtakoje kai kas bando aiškinti, kad dabar neįprasti oro atšalimai esą kaip tik tos atslenkančios naujos ledų gadynės pasiuntiniai ir kad mūsų gyvenamiems plotams jau gresias sušalimo pavojus.

Tačiau iš to paties geologijos mokslo yra žinoma, kad ledų gadynės formavosi ir užkariavo kraštus, taip pat iš jų ir pasi-

traukė tūkstančių metų bėgyje. Vadinasi, tatau vyko ne staigiai, bet pamažu. Reikia manyti, kad šita gamtos ryškė neužpuls žmonijos, bet iš anksto pasirodys įtikinančiais faktais ir duos laiko žmonėms pasiruošti ją sutikti arba nuo jos pasitraukti.

Dabar pasirodžiusieji atšalimai dar nėra jokie įtikinantys faktai. Mūsų gyvenamų plotų soduose, daržuose, laukuose ir pievose auginamos kultūros prinoksta maždaug tuo pačiu laiku, kaip prinokdavo prieš šimtą ir daugiau metų. Ne vienas ūkininkas iš savo ūkio dėl atšalimo dar nėra pabėgęs. O kad vieni ar kiti metai būna šaltesni, tatau pasitaikydavo ir praityje.

Todėl pastarųjų metų šaltesnį orą tenka vertinti taip, kad jis nieko bendro neturi nei su skaldomu atomu, nei su ledų gadyne, bet yra normalūs temperatūros nukrypimai, kurie su laiku išsilygins. Pavyzdžiui, po šaltos žiemos seka šilta vasara, po šaltesnio pavasario — šiltesnis ruduo arba po šaltesnių metų eilės — šiltesni metai. Apie oro nepastovumą mes žinome ir iš biblijos, kur pasakyta, kad senovės Egipte buvo septyni sausi ir liesi metai ir po to septyni lietingi ir riebiūs metai. Vadinasi, pasireiškę nukrypimai buvo išlyginti.

Reikia manyti, kad tai pačiai išsilyginimo tvarkai priklauso ir mūsų dieneose mums atrodantieji nenormalūs gamtos reiškiniai.

L. Kvecas

ILLINOIS MEDICAL BOOK CO.
We feature excellent medical books for your every need. Internationally known authors. Superb service.
215 W. CHICAGO AVENUE
Phone 664-5252

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

BUY U.S.
SAVINGS
BONDS

WHERE YOU BANK OR WORK

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrimų duomenimis
Redaguoja Med. Daktaras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

KAI TĖVAI NORI, KAD VAIKAS SUSIŽEISTŲ ...

Muštas vaikas gali nebūtinai būti tėvų tiesioginiai sumuštas, — jis gali būti auka švelnesnio pakenkimo: tėvų jam parengtų apystovų, kad jis užsigautų.

Harry Bakwin, M. D.

Vaikų ligų gydytojų suvažiavime, surengtame Baylor universiteto Medicinos mokyklos, įvykuriame Texas Ligoninėje, Houston mieste, buvo aptarta vis dažnėjas tėvų nusikaltimas parengiant vaikams į jų susižeidimą vedančias apystovas.

Gyd. Bakwin, klinikinis vaikų ligų profesorius New Yorko Universiteto Medicinos mokykloje, tvirtina, kad vaiko dėl nelaimingo atsitikimo sužeidimo atveju, tikrumoje neretai esti tėvų vaikui ant tako padėtos kliūtys, — josna vaikas patekęs susižeidžia. Pvz. tėvai gali parengti tokias apystovas, kad vaikas užgrįbtų ant karšto pečiaus ar kitaip save sužeistų.

Tas pats gydytojas tvirtina, kad daugelis vadinamųjų dėl nelaimingo atsitikimo vaikų mirčių — kai jie miršta plastikinius maištus užsimovę — yra ne kas kitas, kaip tikros tėvų rankomis įvykdytos žmogžudystės.

Daugelis tėvų žudo savo vaikus!

Mes lietuviai jau esame girdėję pedagoginėse paskaitose, kaip tėvai netiesioginiai žudo savus vaikus, juos per daug globdami — gyvenimui neparėngdami, arba juos savu netikusiu pavyzdžiu rūkyti, girtauti ar netvarkingai maitintis įpratindami. Bet kad tėvai tiesioginiai — nors ir tariamu švelnumu prisidengę — žudytų savo vaikus — dar mes mažai esame girdėję.

Gyd. Bakwin minėtame pediatrių suvažiavime pranešė, kad tėvų savųjų vaikų žudymas šiame krašte yra plačiai paplitęs. Jis savo tvirtinimus rėmė vienos organizacijos — American Human Society — atliktais tyrimais. Šių tyrimų duomenimis remiantis žinoma, kad per vienus metus tėvai nužudė 179 savo vaikus. Žinoma, tvirtino tas gydytojas, kad į šiuos duomenis nepateko daugelis kitų tėvų savo vaiko žmogžudysčių. Tam gydyt. dar neaišku buvo, kodėl Europoje tokių tėvų papildomų savų vaikų žmogžudysčių beveik nepasitaiko.

Savo vaikus žudo nepapaike, bet protingi ir jauni tėvai

Gyd. Bakwin perspėjo, kad netvirtintume, jog savo vaiką gali žudyti tik bepročiai tėvai. Tai netiesa. Jis tvirtino, kad savo vaiko žudytojai tėvai esti jauni, nesergą proto ligom, neatsilikusieji proto išsivystyme ir ne alkoholikai. Tokie žmogžudžiai tėvai, pagal gyd. Bakwin, esti jausmais nesveiki — ypatingo tipo asmenybės. Štai tie keturių žmogžudžių dažniausiai pasitaikę tipai.

1. Piktai asmens, kurie "išveikia" savo neapykantą vaiko žudymu. Daugelis tokio tipo tėvų

esti augę tokiose namuose, kur jie gaudavo dažnai į kailį jaunoje dienoje.

2. Niekšiški žmonės, pasižymį griežtumu, prievartavimu, savanaudiškumu ir atstūmimu.

3. Asmenybės nesubrendėliai — tai žmonės, kurie ir suaugę palieka neveiklūs, nuo kito priklausą ir nepajėgią nešti suaugusiam žmogui privalomo atsakingumo.

4. Pagiežos pilni žmonės — dažniausiai tai esti nuo žmonos priklausą vyrai; tai bedarbiai tėvai, pasilieka namuose, kai tuo tarpu šeimai duondavys esti motina.

Gydytojai turi skirti, ar vaikas yra užpultas ar tik neprižiūrėtas

Gyd. Bakwin ragino vaikų ligų gydytojus nustatyti, kuris vaikas esti užpultas ir kuris esti tik neprižiūrėtas. Tai nelengvas gydytojui uždavinys. Esti būdingų vaiko užpuolimo reiškinų, pvz. rentgenologiški galvos ir galūnių kaulų pakitimai — daugybinės senos kaulų nuolau-

13 metų Dabbie Parshall išsigelbėjo iš degančio namo, nušokdama nuo stogo, bet jos motina ir 4 seserys, jos prikeltos, nesusipėjo išsigelbėti.

žos, po kaulų paviršium sukalkėjusios kraujosruvos, dalinai išnarinti ilgųjų kaulų sąnariai ir pan. Kartais pakitimai esti nerviški, — tada orientuotis esti sunkiau.

Minėtas gydytojas reikalavo, kad visi sužaloti vaikai būtų laikomi ligoninėje tol, kol pasiseka išaiškinti jų namuose esančios sąlygos ir, kad visi įtariamai tėvų ant savo vaiko užpuolimų atsitikimai būtų perduoti atitinkamiems pareigūnams.

O ką mes turime daryti, kad pajėgtume vaikus nuo užpuolikų tėvų apsaugoti ir patys įvairiopais vaikų užpuolikais nebūti?

Nuo vien - dejonų eikime prie šių dienų medicinos mokslui atsakančių darbų. Reikia mums suaugusiems pilnai suvirtėti — kūnu, protu ir jausmais, ypač pastaraisiais darnėti: tada mes pajėgsime tinkamai atlikti ne tik vyro - moters, bet ir tėvo - motinos pareigas. Kitos žmoniškos išeities mums nėra — mes turime visiškai suveikti — kitaip sakant, žmoniškais žmonėmis tapti — tada mes liausimės saviems ir kitų vaikams įvairiopais Erodais buvę.

Žinodami, kaip sunku yra lenkti seną medį, griebkimės už apsaugos priemonių nuo susikreivavimo: susirūpinkime savų vaikų tinkamu auklėjimu, suteikdami jiems jų kūno, proto ir jausmų vystymuisi atsakančias sąlygas. Tai pirmiausias, svarbiausias ir žmoniškiausias kiekvienam mūsiškiui privalomas darbas! Tik visi be išimties griebkimės už jo!

PASISKAITYTI: Medical Tribune, December 28, 1964.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

AUKOKITE
NAUJIENŲ
MAŠINŲ FONDŲ

SIUNTINIAI—DOVANOS Į SSSR

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshposyltorg)

EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York. — Tel. IN 7-5522

Firma atidaryta kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 ryto iki 4 val. po piet.

DĖMESIO!

Pranešame, kad pagal naują susitarimą tarp Vneshposyltorg Maskvoje ir Package Express jau dabar galite siųsti savo giminėms ir draugams siuntinius į SSSR, jie nieko neturės primokėti gaudami įvairiausių produktų siuntinius - dovanas, kurie bus sudaryti iš SSSR gamintų pirmos rūšies produktų.

Čia nurodytos kainos yra Visos išlaidos produktams parinkti ir jiems nusiųsti į bet kurią SSSR dalį.

Užsakyti siuntiniai sudaromi Maskvoje, Odesoje ir Rygoje. Siuntiniai bus išteikti gavėjui po 10–20 dienų užsakymui atėjus į Maskvą. Siuntiniam galima užsakyti ir delikatesus tarpe jų — juodąją ikra, vėžių konservus, šprotus, saldinius ir kitus.

Siuntėjas gali siųsti dovaninių siuntinių kiek nori. Yra ir paruošti, štandartiniai siuntiniai, arba galite pasirinkti produktus patys iš katalogo.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	—	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	—	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	HU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	DU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980

Reikalaukite mūsų naujų katalogų sovietiniams produktams.

Dovanų pristatymas ir apsauga garantuojama.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS SILEIKIS

Impulsi, poetiška Murino tapyba

Dail. Broniaus Murino paroda Čiurlionio galerijoje Jaunimo Centre Chicagoje pratęsta iki sausio 30 d., kuri buvo šilintai sutikta meno bičiulių gausiu atsilankymu praėjusį šeštadienį. Išstatyta 44 akvarelės darbai.

Nėra reikalo pirštu rodyti, kuris Murino paveikslas "geresnis" ar "gražesnis". Tegu sprendžia asmeniškai skonis.

Dail. Br. Murinas per paskutiniuosius kelis metus nuėjo toliau estetinio impulso lydimas, savimi pasitikėdamas, neatsigrįždamas ir nekreipdamas dėmesio į nepagrįstą kritiką.

Tik norėtųsi nors trumpai giliau pažvelgti į Murino kūrybos esmę, kai jo dailė žiūrovą veda į savotiškai fantastiško grožio pasaulį, kur neegzistuoja nei abstraktas, nei nuogas realizmas, nei pagaliau trumpalaikė orfinė idėja, kuri neišnyko kaip rūkas, bet paliko atvirą lauką naujoms spalvinės simbolikos konjunktėroms vystytis. Orfinės įtakos anaipol negalima prikergti nei Murinui, nei Petravičiui (turiu galvoje paskutinės Petravičiaus parodos kūrinius).

Į Murino naują kelią reikia pažvelgti iš naujo taško, gal būt, daugiau ar mažiau susijusio su psichologiniu mechanizmu, dvasiniu impulsu. Shelley sako, kad poetas semiasi įkvėpimą iš kosminės, nuolat besikeičiančios panoramos, iš neapėpiamų platybių, per kurias plaukia paslaptingi nežinomybės debesys. Kažką panašaus norėjo pasakyti ir prof. Liaugminas užsimindamas Vlaincką ir sunkius debesis, Murino parodą atidarant. Kandinskis manė, kad erdvė egzistuoja chaotiški kosminiai elemen-

tai, iš kurių kyla simfonija, ką mes vadiname "sferos muzika". Ši teorija, kaip ir kitos reliatyvios teorijos apie meną, kilo iš astronomijos mokslo apie nesibaigiančius sprogimus begalinėje visatoje, kur vyksta naikinimas ir vėl atsiranda naujos formos. Menininkas ir kosminiam pasaulyje susiduria su gamtos realybe, tiksliai tą realybę bando savaip perkurti inteligencijos ir dvasios sugebėjimu, žodžiu, ne ką akys mato, bet estetiškai išsireikšdamas. Mark Rotko gal daugiau negu kiti šią idėją išbandė savo plokščių spektro keturkampių sistemoje, suliedamas spalvas su viena kita. Orfinė idėja — spalvų konfliktas — dar nėra menas. Mark Tobey kaligrafiniiais "žemėlapiiais" pavaizduoja visatos kelius, žvaigždynus — Galaktiką — dujų sprogėjimus, planetas, tačiau nežinomybė debesimis apgaubta. Murinas nesikesina į tokias aukštybes, kaip Tobey, bet savo akvarelėmis daugeliu atvejų priartėja prie banguojančių formų — šviesos ir spalvinių variantų — simfonijos pasaulio, kuris suvokiamas tiksliai estetiniu nusiuteikimu.

Estetinė idėja paskutiniame Murino kūrybos etape tik patvirtina aukščiau paminėtą Shelley hipotezę apie banguojančių spalvų simfoniją, juk Murino spontaniškose akvarelėse šviesa prasiskverbia bangomis iš gelmių, lyg saulės liepsnelės, pvz., "Metamorfozė", "Improvizacija" (Dr. L. Glemžos), "Neramus žydėjimas", "Gyvenimas jūros dugne", "Auštantis pavasaris" ir kt. Charakteringas aukščiau paminėtiems paveikslas ir "Gluosnių svajonė pavasarį", kuri

Dail. Juozas Mielulis

"Prometejaus ugnis"

pavasariškomis gelsvomis šviesomis taip sodriai perteikia.

Parodoje Murinas, žinoma, turi ir realistinių gamtovaizdžių bei naturmortų, tarytum kontrastą prieš vėlesnius, iš esmės labai skirtingus, su gilesniu emocijų išgyvenimu, formos ir nuotaikų dinamiškumu.

Juo mažiau dailininkas kalba, juo daugiau pasako. Taip galima pasakyti ir apie Br. Muriną. Jis akvarelės techniką taip išvystė, kad gali tapyti vadeles, o ne kelio dulkes.

Kiekvienas meno mėgėjas, atsilankęs į Br. Murino parodą, negalės nesižavėti jo trykštančiomis lyrinėmis spalvomis ir poetišku nusiuteikimu.

Išleistas 16 psl. iliustruotas parodos katalogas su dail. V. K. Jonyno įvadu. m. š.

Spauda apie Jonyną

Dr. Bernard Jatul atsiuntė iškarpa iš angliško žurnalo "Dow Diamond" Midland-Michigan, kur įdėta 8 spalvotos nuotraukos ir straipsnis apie Jonyno ir Shepherd Art Studios atliktus darbus Vatikano paviljone New Yorko Pasaulinėje parodoje. Jonyno nuotrauka pirmame puslapyje, toliau pavaizduojama, kaip Jonynas vykdo Styrofoam polystyrine medžiagos paruošimą statybai, sumažinant 18 tonų svorį.

Be paviljono statybos aprašymo, plačiai rašoma apie Jonyno vitražus, jo pedagoginius darbus ir kad jis yra lietuvis, daug nusipelnęs menui.

Dr. B. Jatul savo laiške priduria: "Įjungti šias iškarpas, manydamas, kad Jums bus įdomu žinoti apie šį dailininką, kuris taip pasiūlymėjęs".

Kas Jonyno nepažįsta.

— NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 23, 1965

Vyksta parodos

— Viešajame vidurmiesčio knygne (prie Randolph gt.) dabar vyksta Alex Bozickovic Sarajevo, Jugoslavijoje gimusio dailininko tapybos ir Forman Onderdonk medžio skulptūros paroda.

— Chicagos Meno Institute dvi didelės parodos: Edward Hopper ir prancūzo Pierre Bonnard tapybos bei grafikos apžvalginės parodos. Pirmoji baigiasi sausio 31, o antroji vasario 28 d.

Kas yra laikas ir kas yra menas?

Laiką galima apibrėžti savo veiksmais ir tuos veiksmus palyginti su atliktais darbais bei pažanga. Jeigu palyginsime Michelangelo arba kitus Renesanso dailininkus su Picasso, tai matysime, koks skirtumas mene tarp dviejų meno kultūros laikotarpių. Taip pat matome didelį skirtumą tarp impresionizmo ir abstrakto. Mokslo srityse vyksta spartesnė pažanga. Kai meno kultūra triumfavo, — mokslas, technika buvo atsilikę. Pav., kai Galilejus skelbė, kad žemė sukasi aplink saulę, religinių dogmų buvo pasmerktas, kaip heretikas. Tai buvo padaryta didelė klaida. Dabar ir mokyklos vaikai žino daugiau apie astronomiją.

Gyvenimas turi savotiškas pakopas, anot Hendrik Van Loon: "Mes nestovime vietoje, arba kilame aukštyn arba smuktelime žemyn, bet vis einame pirmyn".

Laikas yra trumpa gyvenimo akimirka, besiribojanti aplink mus. Bet menas ir mokslas turi biologinės ir sociologinės reikšmės.

Chicagos Meno Institutas ketvirtadienį vakarais atdaras iki 9:30 valandos.

Inž. M. Ivanauskas
"Išganymo kelias"
(Deginimas medyje)